

Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2023:74 Förenklade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk (LI2023/03857)

Sammanfattning

Länsstyrelsen motsätter sig att prövningen av vattenbruk enligt fiskelagstiftningen tas bort.

En tydlig negativ konsekvens om prövning enligt fiskelagstiftningen tas bort blir att prövningen av vattenbruk med mindre än 40 tons foderförbrukning endast skulle anmälas hos kommunerna och undantas tillståndsplikt ifrån fiskelagstiftningen. I Jämtland liksom i många andra län är kommunerna små med minimala resurser på miljösidan och dessa vattenbruk behöver särskilda villkor som sätts utifrån riskbedömning för smittrisker och spridning av oönskade fiskarter och stammar. Kunskaperna som behövs för denna riskbedömning finns idag hos länsstyrelsen.

Utredningens förslag om ändring i fiskelagstiftningen

Länsstyrelsen har uppfattningen att även om förslagen till ändring i fiskelagen(1993:787) och fiskeriförordningen(1994:1716) genomförs så gäller EU-förordningen 708/2007 artikel 12 fortsatt där ett tillstånd kan återkallas om det anses påverka miljö och fiskbestånden negativt. Var den regleringen kommer att ske i det nationella regelverket har mindre betydelse men det är en avgörande faktor för länsstyrelsens möjlighet att förhindra negativ påverkan på miljön som inte kan tas bort.

Nya utredningar som bör beaktas

Länsstyrelsen ser det som angeläget att fortsatt utredning sker hur Havs- och Vattenmyndighetens fortsatta roll vid prövning av vattenbruksetableringar som riskerar att påverka miljön negativt kommer att se ut och det finns ett stort behov av styrning och vägledning ut till länsstyrelser och kommuner.

Synpunkter på utredningsförslagen

10.5 Utredningens förslag om ändringar i fiskelagstiftningen

Länsstyrelsen motsätter sig att prövningen av vattenbruk enligt fiskelagstiftningen tas bort. Den prövning av verksamheten som görs enligt fiskelagstiftningen får inte någon motsvarighet i miljölagstiftningen om den föreslagna förändringen genomförs.

Fiskelagstiftningen ger länsstyrelsen långtgående möjligheter att ställa krav på verksamhetsutövare och tillståndet kan återkallas på ett enklare sätt än i ett tillstånd enligt miljölagstiftningen om det är uppenbart att verksamheten missköts. Dessutom är det den enda prövningen som görs för verksamheter som inte miljöprövas dvs med en foderförbrukning under 40 ton. Kommunernas hantering av anmälningspliktig verksamhet kan inte ersätta prövningen enligt fiskelagstiftningen vilket länsstyrelserna framfört via expertdeltagande i utredningen.

Om alla möjligheter att sätta villkor för verksamheten enligt fiskelagstiftningen oförändrade flyttas till miljölagstiftning kan den föreslagna förändringen godtas. Det måste vara prövningens syfte som är det viktigaste och inte i vilken lag eller förordning prövningen sker. Dubbelprövning ska naturligtvis undvikas.

Om Havs- och Vattenmyndigheten får ansvar för dessa frågor riskerar den lokala och regionala kunskapen att falla bort om inte möjligheten till delegering och samråd medföljer. Det kommer också finnas risk för att det endast blir nationella regler och inte villkor för respektive tillstånd. EG 708/2007 Artikel 12 om återkallande av tillstånd behöver fortsatt kunna användas utan inskränkningar.

Även små vattenbruksanläggningar kan få stor påverkan på omgivande miljö och fiskfauna och som exempel kan nämnas att en liten anläggning med tillstånd på 50 ton har orsakat överföring av smittämne till vilda fiskebestånd i ett stort vattendrag.

Idag är det nationella provtagningsprogrammet för fiskhälsokontroll av fiskodlingar riskbaserat dvs tätare provtagning genomförs där frekvensen av fisktransporter och därmed risken för smittspridning är hög och av den

anledningen bör också dessa verksamheter ha mer omfattande villkor i tillståndsprövningen vilket idag är möjligt i fiskelagstiftningen. Med mindre anläggningar menas de under 40 ton som idag inte miljöprövas. Den storskaliga odlingen i öppna system har å andra sidan sina problem då dessa verksamheter med sina stora besättningar av fisk utgör en uppodlare av smittämnen om ett utbrott av anmälningspliktig sjukdom konstateras.

Specifik miljöbedömning

Länsstyrelsen har svårt att se att någon sökande självmant skulle bedöma att deras verksamhet har så stor miljöpåverkan att de tar fram en specifik miljöbedömning. Att betrakta vattenbruk i öppna system med de risker det medför som alltid betydande miljöpåverkan anser länsstyrelsen förstärker försiktighetsprincipen och förhindrar att verksamheter etableras som kan få väldigt negativa konsekvenser för recipienten.

10.8 Konsekvenser av utredningen förslag om ändringar i fiske- och miljölagstiftningen och hur lagstiftningen kan främja hållbar utveckling

Utredningen lyfter fram de administrativa konsekvenserna av förslagen men missar en viktig bit vilka konsekvenserna kan bli i recipienten vid vattenbruksanläggningarna. Försiktighetsprincipen bör gälla när historien visar på en stor osäkerhet gällande öppna kassodlingar med rymlingar, sjukdomsutbrott och miljöpåverkan.

Den totala handläggningstiden minskar bara om man förutsätter att de krav på tillstånd som ta bort ifrån fiskelagstiftningen inte får motsvarande tyngd i miljöprövningen.

Det är därför av största vikt att konsekvenserna av förslagen inte medför att samma frågor som prövas i fiskelagstiftningen idag inte belyses och prövas i miljöprövningen då alternativet med nationella föreskrifter, utbildningar och vägledningar inte kan ersätta de kunskaper och erfarenheter som erfordras vid prövningen enligt fiskelagstiftningen med de förutsättningar som gäller i varje enskilt fall. Problem med organisationsstrukturen vid respektive länsstyrelse ska inte heller underskattas då fiskefrågorna och miljöprövningen sällan organiseras på samma enhet/avdelning.

Övriga synpunkter

Det finns flera utredningar som talar om vikten av att vattenbruket ökar och att kraftverksmagasin i Norrlands inland kan vara lämpliga. Det hävdas att kraftverksmagasin behöver mer näring och att det därmed finns en stor potential att anlägga vattenbruk där vilket också i olika rapporter även betraktas som en miljönytta. Denna utredning påpekar dock att det är den ekologiska dimensionen som är mycket viktig och där instämmer länsstyrelsen helt. Då måste man också förstå att definitionen av kraftverksmagasin är komplex då det kan vara allt ifrån uppdämda helt konstgjorda magasin till av vattenkraftens utbyggnad marginellt påverkade naturliga vatten med en stor del av sin naturliga fauna och flora kvar. Naturliga vatten som används för t ex årsreglering i ett vattensystem kan ha stor regleringsamplitud och därmed omfattande skador på produktionen av biologiskt liv i strandzonen. Den produktionen kan aldrig ersättas genom tillförsel av fosfor ifrån en vattenbruksanläggning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med länsfiskekonsulent Joakim Svensson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Susanna Löfgren och enhetschef Jens Fuchs deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.